

Sygn. akt IV U 156/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2014r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 30 grudnia 2013r. znak: (...)

o emeryturę

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 156/14

UZASADNIENIE

Skarżący J. M. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 30 grudnia 2013r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury w wieku emerytalnym niższym od powszechnego. Ubezpieczony podniósł, że po pierwsze legitymuje się sumą 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych po doliczeniu okresu pracy z lipca i sierpnia 1969r. oraz od września 1970r. do stycznia 1971r., a po drugie, że pracował 15 lat w warunkach szczególnych. W ocenie wnioskodawcy ogólny staż pracy potwierdzają zeznania dwóch świadków, przedstawione organowi rentowemu, zaś pracę w warunkach szczególnych – dotyczące jej świadectwo, wystawione przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Wskazano, że skarżący udowodnił na dzień 1 stycznia 1999r. 24 lata, 9 m-cy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Nie uznano pracy dorywczej we wskazanych wyżej dwóch okresach, ponieważ wnioskodawca nie przedłożył zaświadczenia o liczbie przepracowanych dni lub godzin. Odnośnie stażu pracy w warunkach szczególnych wskazano, że bez służby wojskowej uznano 10 lat, 9 m-cy i 10 dni takiej pracy. Zakład nie uznał za pracę w warunkach szczególnych pracy mechanika od dnia 1 marca 1985r. do dnia 31 października 1994r., gdyż jednoznacznie ze zgromadzonych w sprawie akt nie wynika, jakie prace wnioskodawca faktycznie świadczył w spornym okresie oraz czy była to praca stała i w pełnym wymiarze czasu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2013r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od dnia 15 sierpnia 1969r. o dnia 7 września 1970r. wnioskodawca był zatrudniony jako uczeń I. roku – mechanik maszyn rolniczych w Państwowym Ośrodku (...) w L..

(bezsporne, ponadto odpis świadectwa pracy k.9 akt ZUS plik V)

W okresie od dnia 1 czerwca 1972r. do dnia 31 października 1994r. ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu w Gospodarstwie Rolnym (...), Zakład Rolny (...), początkowo jako traktorzysta (do dnia 28 lutego 1985r.), następnie jako mechanik. W okresie tego zatrudnienia wnioskodawca odbył zasadniczą służbę wojskową w dniach od 26 października 1973r. do 16 października 1975r.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy k.5 akt ZUS plik IV, świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych k.15 i 16 akt ZUS plik V, odpis książeczki wojskowej k.17-19 akt ZUS plik V)

W okresie pracy na stanowisku mechanika w Zakładzie Rolnym w K. skarżący wykonywał wszelkie naprawy samochodów, ciągników, kombajnów i innych maszyn rolniczych, łącznie z naprawami skrzyń biegów i silników, w tym pomp wtryskowych. Część prac ubezpieczony wykonywał z kanału remontowego, część spoza kanału remontowego. Najczęściej naprawy były wykonywane przed warsztatem, gdyż był on mały. Część napraw polegała na spawaniu i na obsłudze akumulatorów. W okresie prac polowych do obowiązków wnioskodawcy należała też praca w kuźni przy klepaniu lemieszy. Zakład Rolny w K. prowadził produkcję zwierzęcą. Był to chów bydła i trzody chlewnej.

(bezsporne po złożeniu przez skarżącego wyjaśnień na rozprawie)

W okresie od dnia 1 sierpnia 1996r. do dnia 28 lutego 1999r. ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu w Gospodarstwie Rolnym Skarbu Państwa jako mechanik konserwator. Wykonywał tam lżejsze, bieżące prace remontowe, takie jak np. naprawa świateł w ciągniku, naprawa skrzyń biegów, naprawy kombajnów.

(bezsporne po złożeniu przez skarżącego wyjaśnień na rozprawie, ponadto zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu k.7 akt ZUS plik V)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy przybliżyć przepisy prawa, które mają zastosowanie w niniejszej sprawie, co pozwoli następnie omówić tylko okoliczności sporne istotne dla rozstrzygnięcia.

Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Wymaga podkreślenia, że wskazane przesłanki muszą wystąpić łącznie, tak więc niespełnienie choćby jednej z nich czyni zbędnym badanie występowania pozostałych. Skarżący bezspornie spełnia kryterium ukończenia 60 lat

i tego, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Pozwany zakwestionował natomiast okoliczność, że ubezpieczony legitymuje się wymaganymi na dzień 1 stycznia 1999r. po pierwsze sumą 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz po drugie stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu już z wyjaśnień skarżącego wynikało, że nie ma on 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych, co czyniło nieistotnym dla rozstrzygnięcia okoliczność, czy suma okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999r. jest nie mniejsza niż 25 lat. Skutkowało to oddaleniem na podstawie art. 227 kpc zgłoszonego w tej kwestii wniosku o przesłuchanie świadków.

Wyjaśniając szerzej podstawy przyjęcia, że ubezpieczony nie legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, należy wskazać, że wprawdzie wnioskodawca przedłożył świadectwa z dnia 16 października 2012r. wykonywania prac w warunkach szczególnych za łącznie cały okres zatrudnienia w Zakładzie Rolnym (...) (k.15 i 16 akt ZUS pilk VI), a zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w warunkach szczególnych stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w odpowiednim świadectwie, jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest jednak bezwzględnie przesłanką ani do zaliczenia, ani do niezaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisach formie.

Należy zaznaczyć, że już w postępowaniu przed organem rentowym nie kwestionowano jako pracy w warunkach szczególnych pierwszego okresu zatrudnienia w Zakładzie Rolnym (...), tj. na stanowisku traktorzysty do dnia 28 lutego 1985r., czyli okresu objętego świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych k.15 kat ZUS plik VI, z wyłączeniem jednakże okresu służby wojskowej (łącznie 10 lat, 9 m-cy i 10 dni takiej pracy). W ocenie Sądu zachodziła też podstawa do zaliczenia jako okresu tego rodzaju pracy również okresu odbytej przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej do dnia 31 grudnia 1974r., do czego podstawę stanowiły art. 108 ust. 1 i 3 w związku z art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (w brzmieniu obowiązującym do końca 1974r., Dz.U. Nr 44 poz. 220 ze zmianami), z których wynika, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy, o ile pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby. Łączny tak obliczony staż pracy w warunkach szczególnych, tj. do dnia 28 lutego 1985r., wynosił więc 13 lat, 2 m-ce i 12 dni, czyli nadal był mniejszy od wymaganego.

Odnośnie możliwości uznania za pracę w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia po dniu 28 lutego 1985r., tj. na stanowiskach mechanika do 1994r. i mechanika konserwatora od 1996r., trzeba wyjaśnić, że art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych. Obowiązujące wobec tego w tym zakresie i przywoływane już wyżej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Wprawdzie wobec tego za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 53 ust. 2 tej samej ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. i tożsama regulacja w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej), jednak jednocześnie tylko tych pracowników, którzy wykonują rodzaj prac lub zajmują stanowiska pracy określone w przywołanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983r.

Należy wobec tego zauważyć, że w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wymieniono wprawdzie w dziale XIV „Prace różne” prace wykonywane przez ubezpieczonego na stanowisku

mechanika, takie jak prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym (poz. 12), prace w akumulatorowniach: opróżnianie, oczyszczanie i wymiana stężonego kwasu siarkowego i płyt ołowianych (poz. 13), prace przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych (poz. 14) i prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (poz. 16), jednak nie były to ani jedyne, ani choćby prawie jedyne prace wykonywane przez skarżącego, co uniemożliwia przyjęcie, że praca wnioskodawcy w omawianym okresie była pracą w warunkach szczególnych wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu. Wnioskodawca – jak sam wyjaśnił, wykonywał wszelkie naprawy taboru w Zakładzie Rolnym (...), przy czym większość z tych napraw była wykonywana poza kanałem remontowym, tj. przed warsztatem. Przy tym tylko niektóre prace polegały na spawaniu, obsłudze akumulatorów bądź naprawie pomp wtryskowych. Warto też zaznaczyć, że również akcentowana przez ubezpieczonego praca w kuźni przy klepaniu lemieszki, czyli praca kowala, nie była pracą w warunkach szczególnych, na co uwagę zwrócił Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 7 maja 2013r. w sprawie III AUa 1745/12. Skoro rzeczywisty charakter pracy ubezpieczonego po dniu 28 lutego 1985r. nie nosił cech pracy w warunkach szczególnych stalej i w pełnym wymiarze czasu, stwierdzenie przez Agencję Nieruchomości Rolnych wykonywania przez ubezpieczonego takiej pracy w świadectwie k.16 akt ZUS plik VI, nie miało podstawy faktycznej.

Podsumowując rozważania trzeba stwierdzić, że okoliczności ustalone w toku postępowania co prawda nie przeczą temu, iż skarżący pracował jako mechanik po części w kanałach remontowych, przy spawaniu, przy naprawie pomp wtryskowych i obsłudze akumulatorów, ale potwierdza jednocześnie, że praca na tymże stanowisku, nawet jeśli nie była pracą lekką, nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych, czyli w warunkach prowadzących do nabycia prawa do emerytury przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. W opisanej sytuacji nie było podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca legitymuje wymaganym stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, gdyż staż ten ogranicza się do 13 lat, 2 m-cy i 12 dni. Tym samym prawo do emerytury nie mogło być mu przyznane. Ocena charakteru pracy skarżącego, prezentowana przez niego, pozostaje więc w sferze jego dowolnej, ale nieuzasadnionej oceny, zamiast w sferze faktów. Należy podkreślić, że prawo do obniżenia wieku emerytalnego ma charakter wyjątku, wobec czego jego zakresu nie można rozszerzać w drodze wykładni przepisów prawa, która musi być ścisła, co m.in. nie pozwala ani na rozszerzającą wykładnię załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., ani na pominięcie stałości wykonywania pracy w warunkach szczególnych i pełnego jej wymiaru jako przesłanki przyznania wnioskowanego prawa. W tym stanie rzeczy, wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc odwołanie to oddalił.